

FRAKNÓI SÍRJÁNÁL

2024. november 19.

TISZTELT EMLÉKEZŐ KÖZÖSSÉG! KEDVES KOLLÉGÁK!

Halálának centenáriumán állunk itt, FRAKNÓI VILMOS sírjánál. A jeles évfordulóra méltó módon felújított művészi síremléket BERZEVICZY ALBERT elnök kezdeményezésére 1929-ben állíttatta a Magyar Tudományos Akadémia, többek hozzájárulásával. A nagy érdeklődés által övezett avatási ünnepségen az emlékbeszédet a kezdeményező Berzeviczy Albert mondta. Számos intézmény képviseltette magát, s helyezett el koszorút Fraknói új síremlékén. A korabeli orgánumok vezető hírként számoltak be az eseményről: „Berzeviczy Albert beszéde után kegyeletes szavak kíséretében BALOGH JENŐ ny. miniszter, főtitkár a Magyar Tudományos Akadémia, KOLLÁNYI FERENC a nagyváradi székeskáptalan, HÓMAN BÁLINT a Magyar Nemzeti Múzeum és a Széchenyi Könyvtár, ÁLDÁSY ANTAL egyetemi tanár a Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság, DOMANOVSKY SÁNDOR dr. a Magyar Történelmi Társulat és GEREVICH TIBOR a Római Magyar Intézet koszorúit helyezték el a síremléken...”

E patinás névsor örököseként állunk itt és most Fraknói Vilmos megújult síremlékénél. A magyar tudományosság képviselőjében az akadémiai főtitkár utód idézi fel ünnepi beszédében a nagy előd alakját, kulcsszerepét a Magyar Tudományos Akadémia egy különösen válságos periódust követő modernizálásában és különösen sikeres pályára állításában. Az Akadémia valódi tudományos nimbusza ebben az időszakban teremtődött meg. A történész Fraknói tudományos öröksége mégis elsődlegesen a történetudományé. Az örökség ápolása, s magától értetődő feladatként továbbvitele nekünk, történészeknek a kötelességünk.

Elvitathatatlan tény: A történész Fraknói munkásságát több évtizedes római kutatásai, virtuális, majd székhelyt is nyerő római intézete, vatikáni sorozatai európai távlatba helyezték és helyezik mindmáig.

Ómaga így vallott életműve e sarkalatos kezdeményezéséről: „*A hazai historiográfia művelői közül... velem együtt számosan, kik Róma könyv. és levéltárainak, elsősorban a XIII. Leó pápától nagylelkűen megnyitott vatikáni levéltárnak gazdagságát ismerik; kik méltányolják azt az emelő hatást, amit minden fogékony szellemre az Örök Város gyakorol; s kik figyelemmel kísérik, mint alapítanak a művelt nemzetek egymásután tudományos és művészeti intézeteket Rómában: azt az óbajtást táplálják, hogy egy ilyen jelentékeny kulturai tényező áldásaiban magyar hazánk is részesüljön*” – fogalmazta meg római tudományos programját 1892-ben.

Fraknói e soraiban elsősorban a német, francia, osztrák tudományosságra utalt, mely a 19. század vége óta egészen mindmáig folyamatosan jelen van Rómában és folytatja a feltáró történelmi kutatásokat a Vatikán levél- és kéziratáraiban. Velük ellentétben Fraknói Vilmos római tudományos öröksége azonban – a feladatok kötelező és a lehetőségek csábító volta ellenére is – gazdátlan maradt. Ezt az örökséget vállalta fel immáron kerek két évtizede a Pázmány Péter nevét viselő budapesti katolikus egyetemen kezdeményezésünk bíboros úr tevőleges közreműködésével. E kezdeményezés a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával 2012-ben intézeti karakterrel rendelkező kutatócsoporttá alakult. A Kutatócsoport 2017-től viseli Fraknói Vilmos nevét.

A tudós nagyváradi apát-kanonok, választott püspök, akadémiai főtitkár és másodelnök római tudományos munkásságának örököseiként állók most itt a 100 éve elhunyt név- és

programadó pap-tudós sírjánál, és áll itt velem a Fraknói Vilmos Római Történeti Kutatócsoport összes tagja: FEDELES TAMÁS, KRUPPA TAMÁS, NEMES GÁBOR, SZIRTES ZSÓFIA, KANÁSZ VIKTOR, OLÁH RÓBERT, SÁGI GYÖRGY és RÉTFALVI BALÁZS, s a velünk lélekben együtt lévő vatikáni levéltári rezidens, NAGY KATALIN. A síremlékről reánk tekintő arc vonásait az alkotó Demkó József szobrász még Rómában mintázta meg. Egyszerre tekint most ránk az örökkévalóságból és az Örök Városból. Ezen, a kövekből is áradó jóságos tekintete előtt ígérjük és fogadjuk mindnyájan, hogy örökségét a jövőben is tovább visziük.

1929-ben Berzeviczy Albert e szavakkal zárta beszédét a síremlék felavatásakor: „*[Fraknói] Munkáinak értéke legnagyobb részében ki fogja állani az idő próbáját, neve nem csökkenő fényel fog ragyogni történelmi irodalmunk egén a távol jövőben is; és nemzedékről-nemzedékre fog szállni a hálás kegyelet, mely gondjaiba veszi majd, s nem fogja elpusztulni hagyni ezt az emléket, melyet nagy historikusunk sírján ma felavattunk.*” S valóban: miként e szép síremléke, ugyanúgy Fraknói Vilmos történeti munkái is kiállták az idő próbáját. Ha rajtunk és az itt körülöttem álló fiatalságon múlik: életre keltett római örökségéről ugyanez lesz majd elmondható egy újabb évszázad múltán! Ezt hiszem, kérem, remélem.

TUSOR PÉTER